



## Torah from Around the World

---

Sjabbat 22 oktober 2011 / 24 tisjri 5772  
Sidra Beresjiet, Beresjiet [Genesis] 1:1-6:8, Tanach blz. 3-12  
Haftara (Jaar C): Job 38:1-18, Tanach blz. 1538-1539

Commentaar door rabbijn dr [Charles Middleburgh](#)  
Rabbijn van [Dublin Jewish Progressive Congregation](#),  
docent [Leo Baeck College](#)  
Vertaling: *Ted Musaph-Andriessse*  
Het Engelse [origineel](#)

---

Deze sjabbat beginnen we weer opnieuw de Tora te lezen met sidra Beresjiet. We lezen onder meer het tragische verhaal over Kajin en Hevel (Abel) (4:2-16). De eerste broers in de geschiedenis van de mensheid, de eerste moordenaar en het eerste slachtoffer. De eerste die de goddelijke gunst ondervindt en de eerste die een irrationele haat en jaloezie in zich heeft.

De tragiek in het verhaal is gemeenschappelijk. Kajin en Hevel zijn verschillende mensen en de eerste, alhoewel de oudste, voelt zich duidelijk op alle manieren benadeeld in vergelijking met zijn jongere broer. Of Hevel deze emotie tot zijn voordeel maakte, vertelt de Tora niet. Maar we mogen aannemen – de menselijke natuur een beetje kennend – dat het meer dan waarschijnlijk is dat hij dit deed.

Kajins reactie in deze situatie is voorspelbaar en extreem. Hij wordt dan door God zwaar bestraft voor deze broedermoord en zo wordt hij op zijn manier net zo zeer een slachtoffer als zijn broer.

Het is fascinerend om dan te ontdekken dat in de delen van de wereld-literatuur waarin Kajin verschijnt, hij universeel wordt uitgemaakt als moordenaar, eerder dan dat hij beschouwd wordt als slachtoffer. Het gebeurt op dezelfde manier als waarop Esav zo ongelooflijk beklad wordt in de rabbijnse literatuur.

Er kunnen veel voorbeelden naar voren worden gebracht op de aanhoudende wrede wijze waarmee dichters en schrijvers Kajin hebben behandeld. Als een of twee dichters dit gedaan hadden was het ook genoeg geweest. Hierbij een uittreksel uit Byrons gedicht 'Manfred' (I,i,242), dat hiervan een perfecte illustratie is (*niet vertaald om de indruk van zijn taal te bewaren, vert.*)

*By thy cold breast and serpent smile,  
By thy unfathom'd gulfs of guile,  
By that most seeming virtuous eye,  
By thy shut soul's hypocrisy;  
By the perfection of thine art*

*Which passed for human thine own heart;  
By thy delight in others' pain,  
And by thy brotherhood of Cain,  
I call upon thee! and compel  
Thyself to be thy proper Hell!*

De traditie ontstond en groeide dat Kajin rood haar had en dit was een teken van zijn vurige karakter, zelfs Shakespeare verwijst hier naar. Het lijkt wel of niemand over Kajin iets goeds kan zeggen. Het zou vandaag de dag misschien wel anders zijn, want onze maatschappij vindt excuses voor de ergste plegers van misdrijven. Ze zouden zeggen: Kajin had een verwaarloosde jeugd, een instabiel ouderlijk huis, zijn ouders waren pathologische leugenaars, zijn broer had wanen dat hij de favoriet van God was. Hierdoor werd het minderwaardigheidscomplex van Kajin, dat hij al had, nog groter. En ga zo maar door ... We hebben het allemaal al eerder gehoord.

Toch is het moeilijk niet heimelijk sympathie te hebben voor Kajin. De tekst maakt duidelijk dat de omstandigheden het conflict tussen hem en zijn broer hebben geschapen. En al mag zijn daad terecht beschreven worden als de broedermoord, niettemin was het God –en niet hij– die verantwoordelijk was voor de situatie en daarom moet God tenminste een gelijk deel van de schuld op zich nemen.

Als je deze sidra en alle gevolgen goed tot je laat doordringen en je denkt ook aan wat er verder in Beresjiet gebeurt, dan moet je wel concluderen dat slechts een rabbijn met een lichtelijk plaagziek gevoel voor humeur, deze sidra uitzoekt voor een bar mitzwa. Waarom zou hij zo een negatief verhaal kiezen als hij ook tot het epische verhaal over het wonder van de schepping had kunnen beslissen. En toch is dit precies wat een van onze rabbijnen in Brighton voor mij deed, 41 jaar geleden.

Ik herinner me het goed, de voorbereiding, de spanning, de dienst, alleen maar niet de derasja van de rabbijn en de lunch erna (en nu bedenk ik dat op drie na alle gasten sindsdien zijn overleden). In veel opzichten lijkt het vreemd dat het *pas* 41 jaar geleden is, het zou net zo goed 100 jaar kunnen zijn.

Het voortschrijden van de tijd, de groei, de ervaring die we allemaal meemaken in zo een periode van 40 jaar is zo veelbetekenend en veranderend, dat het mogelijk is terug te kijken op de persoon, die je eens was met dezelfde mate van afstandelijke en onbevooroordeelde fascinatie waarmee je een interessante diersoort in de dierentuin zou bekijken. En inderdaad, met peinzen in wisselende graden van afschuw en verbazing over de persoon die je bent geworden.

Denk eens na over de hoop en de dromen en ideeën, die je als 13 jarige hebt. Het leven ligt voor je, de wereld is vol met mogelijkheden, je zelf vertrouwen begint te groeien, het beste moet nog komen. 38 jaar later zullen de meesten van ons het leven hebben meegemaakt in al zijn verscheidenheid.

We zullen vreugde en voldoening hebben gekend, volwassen liefde ondervonden, we hebben meer geleerd dan we ooit gedacht hebben te zullen leren.

We zullen verdriet, verlies en teleurstelling hebben ondervonden, het uiteenspatten van dromen, het verraad aan idealen, de misselijkmakende hypocrisie van de wereld en al zijn verschrikkingen. We zullen geslagen zijn, gekneusd en verbijsterd, doorzeefd zijn door twijfel aan je zelf en door angst – maar we zullen ten slotte volwassen zijn geworden.

Dan en slechts dan, zullen we in staat zijn de tragedie en de grootheid van Kajin te begrijpen en ons eigen te maken: het eeuwig slachtoffer zijn van omstandigheden, die we niet onder controle hebben veeleer dan de architecten van ons eigen lot; we drijven op de zee van de tijd veeleer dan we de loods zijn van een groot schip, we zijn slachtoffers van een onbegrijpelijke en onvatbare opwelling... en toch moet we niet opgeven.

Zoals Kajin moeten we onszelf bij de hand nemen, onszelf hard door elkaar schudden en

opnieuw beginnen het leven onder ogen te zien en er iets draagbaars uit te grijpen, en misschien wel te slagen tegen slechte voortekenen in, meer doen dan alleen overleven. Dat is de kracht, die de basis is van het menselijk mysterie, dat is de les die we kunnen leren van onze voorouder Kajin.

En het kan best zijn dat de rabbijn 35 jaar geleden veel wijzer en minder plaagziek was dan ik dacht.